

d ů v o d ů:

Dovolatel spatřuje nesprávné posouzení právní v tom, že odvolací soud nazírá na právní jednání, uskutečněné smlouvou nadepsanou »kupní smlouva« dne 11. prosince 1925 mezi Janem H-em a jím jako na právní jednání zcizovací podle pojišťovacího zákona ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák. Není však v právu. Zcizením (§ 66 cit. zák.) jest rozuměti každé právní jednání, směřující k záměně v osobě vlastníkové. Podle § 67 cit. zák. zaniká pojišťovací poměr při zcizení věci movité tím, že věc vyjde ze zcizitelovy úchovy, to bez rozdílu, zdali již dříve zanikl pojistný zájem, či zda pojistný zájem trvá ještě dále ve zcizitelově osobě, tedy i tehdy, když věc byla odevzdána s výhradou vlastnictví až do zaplacení tržebné ceny. O sobě by zcizení pojištěné věci podléhalo, pokud jde o jeho význam pro pojišťovací poměr, předpisu § 63 cit. zák., ježto jím odpadá pojištěný zájem. Jeví se tedy § 67, podobně jako § 64, výjimkou z tohoto předpisu potud, že nepřipojuje zrušovací účinek již ke zcizení věci o sobě, nýbrž teprve k záměně úchovy. Odvolací soud zjistil, že žalobce prodal svrchu vzpomenutou smlouvou označenou oběma stranami jako »kupní smlouva«, Janu H-ovi pojištěného koně, že však H. nemá koně zaplatiti, nýbrž že má vykonati bezplatně určité práce povoznické, a že si žalobce vyhradil vlastnické právo k řečenému koni až do doby, kdy budou vykonány všechny tyto práce. V právním tomto jednání shledal odvolací soud právem jednání zcizovací, neboť zřejmě směřovalo k záměně ve vlastnické osobě. Dovolatel snaží se dovoditi ve svých vývodech, že Jan H. neměl pojištěného koně vůbec v držbě, poněvadž podle § 309 obč. zák. neměl vůle podržeti ho za vlastního. Dovolatel přehlíží, že se podle § 67 pojišť. zák. nevyžaduje, by zcizená věc vyšla ze zcizitelovy držby, nýbrž pouze z jeho úchovy (»aus der Gewahrsame des Veräusserers« — z jeho detence), je tedy okolnost, zdali se nabyvatel Jan H. stal také držitelem pojištěného koně, pro rozhodnutí této rozepře bez právního významu, nýbrž postačuje odvolací zjištění, že zcizený kůň vyšel ze zcizitelovy úchovy. Je tedy také pro tuto věc lhostejno, má-li, či nemá-li dovolatel vlastní stáje a zdali mohl či nemohl pojištěného koně míti pouze v úchově u H. Podle § 67 pojišť. zák. zaniká pojišťovací smlouva ipso iure ex nunc. Výhrada pojistitelova nároku na premii do konce období, v němž pojistitel nabyt znalosti o záměně úchovy, má příčinu v tom, že skutečnost, s níž zákon spojuje zrušovací účinek, jest neodvislou od pojistitelovy vůle, proto je na pojistníku, aby co nejdříve oznámil záměnu úchovy pojistiteli. Opačný názor dovolatelův po této stránce nelze schváliti.

Čís. 7916.

Není závady, by veřejný společník nepostoupil na úhradu svého dluhu druhému společníku část své pohledávky za společností z důvodu společenského podílu. Není vyloučeno, by společník nedisponoval a ne-

vybral ze svého podílu částky, tvořící úrok za poslední rok a zisk z předešlého roku.

Převod části společenského podílu není platný, třebas s ním souhlasili dva z více společníků, kteří měli sami právo zastupovati společnost.

Pokud může věřitel z důvodu dlužníkovy prodlení požadovati na něm vyšší než zákonné úroky.

(Rozh. ze dne 24. března 1928, Rv II 451/27.)

Žalobce a žalovaný byli společníky veřejné obchodní společnosti firmy R. Žalobce zapůjčil žalovanému 14.000 Kč a domáhal se na něm žalobou, o niž tu jde, zaplacení 18.256 Kč 40 h, zapůjčených 14.000 Kč a úroků z prodlení. O b a n i ž š í s o u d y uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Jest nesporno, že žalobce dal svědku Dominiku P-ovi příkaz, aby obtížil konto žalovaného u firmy R. 14.000 Kč. Že tím k osvobození žalovaného od placení nepřišlo, je samozřejmo. Nestalo se to ani tím, že svědek Dominik P. uposlechl a v knihách firmy R. žalobce na soukromém kontu za 14.000 Kč uznal a žalovaného na jeho soukromém kontu 14.000 Kč obtížil. Vždyť svědek Dominik P. nebyl oprávněným zástupcem firmy R., která musila prohlásiti souhlas s příkazem žalobcovým, měl-li se státi účinným. Žalovaný praví, že se tak stalo tím, že o zápisu svědka Dominika P-a zvěděl, že ho na vědomost vzal, tedy s ním souhlasil nejen žalobce, nýbrž i žalovaný, tedy dva k zastupování firmy R. oprávnění společníci této firmy. Avšak ani s tímto názorem nelze souhlasiti z důvodů, jež níže budou uvedeny. K zaplacení dluhu žalovaného nedošlo ani tím, že v první disoluční bilanci sestavené při vystoupení společníka O. R-a z firmy R. byl podíl žalovaného o 14.000 Kč zkrácen a podíl žalobce o právě tolik zvýšen. Neboť tím nebyla část podílu žalovaného ve výši 14.000 Kč postoupena žalobci. K postupu podílu společníka veřejné obchodní společnosti, nebo části podílu třeba souhlasu všech společníků (čl. 108 obch. zák.). Tento souhlas spatřuje odvolání v tom, že první disoluční bilance byla podepsána všemi společníky firmy R. To však nebylo v prvé stolici tvrzeno a nelze proto k tomu nyní přihlížeti (§ 482 c. ř. s.). Souhlas s postupem 14.000 Kč z podílu žalovaného na žalobce vidí odvolání i v tom, že žalobce a žalovaný s tím souhlasili a že svědek Vincenc P. jako další společník firmy R. to schválil. Lze za to míti, že žalobce a žalovaný souhlasili. O svědku Vincenci P-ovi nelze to však tvrditi. Nevyplyvá to z udání tohoto svědka, že při vystoupení O. R-a ze společnosti R. zůstala konta žalobce a žalovaného nezměněna, zejména uváží-li se, že svědek Dominik P. provedl žalobcův příkaz na soukromých kontech žalobce a žalovaného u firmy R. a že svědek Vincenc P. při vystoupení žalovaného ze společnosti R. právě z toho důvodů, že 14.000 Kč jest soukromou pohledávkou žalobcovou a soukromým dluhem žalovaného nechtěl tuto částku za dluh společnosti R. uznati a k placení převzíti. Souhlas všech společníků k převodu částky

podílu žalovaného u firmy R. na žalobce není tedy prokázán. Postup podílu by předpokládal, že účet žalovaného u firmy R. byl v čase postupu aktivní. Žalovaný snaží se to dokázat tím, že v příloze B stojí, že podíl jeho činil 121.724 Kč 09 h. S tímto názorem nelze však souhlasiti. Obsah přílohy B jest vyvrácen udáním svědka Dominika P-a, od něhož tato příloha právě pochází, že v rozhodné době při vystoupení O. R-a ze společnosti R. nevyrovnali se společníci na základě obchodních knih, nýbrž na základě vyrovnání; a udáním svědka Dr. Hanuše B-a, že v oné době byla firma R. pasivní. K postupu podílu nemohlo tedy dojíti pro jeho naprostý nedostatek. Nepřišlo-li a nemohlo-li přijíti k postupu podílu žalovaného na žalobce, není třeba zabývati se s ostatními vývody odvolání, najmě s tvrzením, že žalovaný chtěl žalobci platiti, tento však že placení nepřijal, a že měl býti proveden důkaz spisy krajského soudu a spisy finančního ředitelství, týkajícími se firmy R. o tom, že ke kontu žalobcovu bylo 14.000 Kč připsáno a od konta žalovaného 14.000 Kč odepsáno. Neboť ochota k placení nenahrazuje placení a, nechtěl-li žalobce placení přijati, měl žalovaný peníze složit na soudě. Teprve tím byl by dluhu sprostěn. K tomu se ještě dodává, že svědek Vincenc P. nepotvrdil tvrzení žalovaného, že žalovaný chtěl žalobci hotově platiti a že to žalobce nepřijal. Svědek pouze udal, že mu to žalovaný říkal. Odvolává se na udání svědka Dominika P-a, zjistil soud své stolice, že žalobce byl ve spojení s bankou U. a platil jí 12—14% úroky. Odvolání má za to, že to z udání svědka Dominika P-a nelze odvoditi, a v tom má úplně pravdu. Svědek Dominik P. nic takového neuvedl a žalobce se na něho v tom ohledu ani neodvolal. Nabízel v tom směru důkaz dotazem na banku U. Tento důkaz byl odvolacím soudem připuštěn (§ 486 c. ř. s.) a z obsahu zprávy banky U. plyne, že žalobce byl roku 1924—1925, 1926 bance U. dlužen přes 14.000 Kč. Poněvadž dluh žalobcův u banky mohl býti o 14.000 Kč nižší, kdyby žalovaný byl včas dluh zaplatil, musí nésti následky žalobcovy výpůjčky, to je platiti úroky, které žalobce platil a platí a které, jak z uvedené zprávy plyne, kromě placených kolků, výloh, poštovného atd. činily průměrně 12%, tedy do podání žaloby dosáhly neb dosáhnouti mohly (§ 273 c. ř. s.) výše 4258 Kč 40 h.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by, doplně řízení, znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Jest sice správným názor odvolacího soudu, že společník veřejné společnosti nemůže bez svolení ostatních svůj vklad zmenšiti, ale z toho ještě neplyne, že žalovaný nemohl na úhradu svého dluhu druhému společníku této společnosti platně postoupiti část své pohledávky za společností z důvodu společenského podílu. Bez ohledu na to, co žalovaný tvrdí teprve v dovolání, že jeho pohledávka nebyla jenom podílem společenským (vkladem s přírůstky a s odpisy) ve smyslu zákona, což je novotou, není vyloučeno, by společník nedisponoval a nevybral ze svého

podílu částky, tvořící úrok za poslední rok a zisk z roku předešlého. Pokud tedy postoupená část t. zv. podílu nepřesahuje onen úrok a zisk, jest postup platný, ježto společník jest oprávněn je vybrati a s nimi disponovati, i když nemá souhlasu ostatních společníků, pokud ovšem smlouva společenská nestanoví opak (čl. 108 a 106 obch. zák.). Nižší soudy neobíraly se po této stránce s platností postupu a nezjistily podmínky pro ni a proto je jejich řízení kusé. Ale řízení je kusým i proto, že nebylo zjištěno, zda společníci nesvolili mlčky k spornému převodu. Žalovaný tvrdil, že při vystoupení společníka R-a byla zřízena disoluční bilance, v níž byl jeho podíl o postoupených 14.000 Kč menší a podíl žalobců o tolikéž větší, že při svém pozdějším vystoupení dostal o to ze společnosti méně. Svědek P. udal, že ho žalovaný žádal o vyplacení 14.000 Kč, že svědek to učinil, ale žalovaný mu vrátil peníze s podotknutím, že se strany již jinak vypořádaly přípisem na kontech (společenských). Nižší soudy neuvažují, zda tímto postupem společník P., který vyplatil žalovanému peníze a jemuž bylo oznámeno ono vypořádání, jež nyní je příčinou sporu, nedal k němu mlčky souhlas. Nižší soudy neuvažují dále, zda zřízením disoluční bilance nedali snad společníci mlčky najevo, vzavše tuto bilanci za základ výpočtu podílu žalovaného a dalšího obchodování, že souhlasí se zmenšením vkladu žalovaného a zvětšením vkladu žalobcova. Žalovaný nabídl důkaz o tom, že v disoluční bilanci byl jeho podíl snížen o postoupený peníz a že dostal z toho důvodu ze společnosti vyplaceno méně za souhlasu ostatních společníků, bilancemi ve spisech u finanční správy. Ježto tento důkaz nebyl proveden, jest řízení rovněž kusé. Nesprávný je názor dovolatelův, že převod části podílu společenského byl platný, ani dva společníci (žalobce a žalovaný) s ním souhlasili a měli právo sami společnost zastupovati. Takovéto zástupčí oprávnění projevuje účinky toliko navenek (čl. 114 obch. zák.), ale ani společníci, oprávnění k zastupování společnosti navenek, nemohou změnit svým usnesením práva společníků ostatních, k nimž zákon vyžaduje souhlasu všech, jako v případě čl. 108 prvního odstavce obch. zák. Dovolatel vytýká dále právem, že nižší soudy nezjistily, kdy se ocitl v prodlení proti žalobci a zda žalobce utrpěl škodu jím požadovanou na úrocích. Prodlení dlužníkově nastává tím, že v čas nesplní nebo se jinak s věřitelem nevypořádá (§ 1334 obč. zák.). Žalovaný tvrdil, že se vypořádal se žalobcem tím způsobem, že tento nechal si převést 14.000 Kč ze společenského podílu, konta, žalovaného na konto vlastní a že žalovaný s tím souhlasil. Je-li tomu tak, nastalo vypořádání. Pro otázku prodlení není třeba řešiti, zda toto vypořádání bylo pro společnost platné a neúčinné při nedostatku svolení ostatních společníků. Ostatně by prodlení bylo po případě odčiněno tím, že žalovaný nabídl žalobci placení, ale žalobce je nepřijal vzhledem na převod (§ 1419 obč. zák.), jak rovněž žalovaný tvrdil. V těchto směrech nižší soudy rovněž neučinily potřebných zjištění o tvrzení žalovaného a je proto řízení i v tomto směru neúplné.

Konečně dovolatel právem vytýká mylnost právního názoru nižších soudů, že závazek žalovaného, nahraditi žalobci 12% úrok z prodlení,

jest opodstatněn již tím, že žalobce prokázal, že ze svého debetu u banky U. platil 12% úrok. Rovněž jest oprávněna výtká, že nižší soudy přisuzují 12% úrok ze zadrželých úroků 4.258 Kč 40 h, které si žalobce v žalobě připočetl k jistině. Úroky vyšší než zákonné může věřitel z důvodu prodlení požadovati jenom tehdy, dokáže-li, že a pokud zaviněným prodlením dlužníkovým utrpěl vyšší škodu, než činí úrok zákonný. K opodstatnění nároku na náhradu škody náleží nejen průkaz zavinění (zaviněného prodlení) a škody, nýbrž i důkaz příčinné souvislosti. Platí-li věřitel, jemuž dlužník s placením prodlévá, svému věřiteli vyšší úrok než zákonný, může z tohoto důvodu žádat od prodávajícího dlužníka náhradu škody jen, je-li placení vyššího úroku způsobeno právě prodlením dlužníkovým. Není-li dlužníkovým prodlením způsobeno a není-li s ním v příčinné souvislosti a věřitel by platil vyšší úrok ze svého dluhu i tehdy, kdyby dlužník v prodlení nebyl, nemá věřitel nároku na náhradu vyššího úroku, protože tu není příčinné spojitosti mezi zadlužením a vyšším zúročením dluhu věřitelova a prodlením dlužníkovým. Proto nestačí důkaz, že žalobce platil ze svého debetu u banky úrok průměrem dohromady 12%, pokud není prokázáno, že bankovní debet byl způsobem nebo zvětšen dlužníkovým prodlením. Dovolatel posléze právem vytýká, že si žalobce přirazil v žalobě úroky z prodlení k jistině a žádá 12% úrok i z tohoto úroku z prodlení. Ode dne podání žaloby lze ovšem i ze splatných úroků z prodlení žádati zákonný úrok (zákon ze dne 14. června 1868, čís. 62 ř. zák. § 3), jinak však jen tehdy, je-li to smluveno. Ale pro žádání vyššího úroku z onoho úroku z prodlení není uveden žalobcem žádný důvod. Ježto oba nižší soudy v důsledku svého nesprávného právního názoru nevzaly vůbec na přetřes okolnosti shora vytčené o možnosti vybrání vkladu žalovaným, o svolení společníků k tomu, zejména společníka P-a, o podmínkách prodlení a o příčinné spojitosti škody žalobcovy s prodlením žalovaného, bylo rozsudky nižších soudů zrušiti podle §§ 510, 513 a 496 čís. 3 c. ř. s. a naříditi, jak se stalo.

Čís. 7917.

Smlouva sprostředkovatelská.

Sprostředkovatelem není jen ten, kdo sdělí příkazateli příležitost k ujednání smlouvy, o níž tento dosud nevěděl nebo kdo mu přivede uchazeče dosud mu neznámého, nýbrž činnost sprostředkovatelova může záležeti i v tom, že podáváním informací, vhodnými návrhy a pod. působí v zájmu příkazatele na uchazeče již známého, by svolil ku smlouvě, zamýšlené příkazatelem.

(Rozh. ze dne 29. března 1928, Rv I 1169/27.)

Žalobce domáhal se na žalované obci zaplacení provise 30.000 Kč za sprostředkování prodeje kasáren. Procesní soud prvé sto-